

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARINDA KÜLTÜREL ZEKÂNIN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Kayhan İNAN

Öz: Bu araştırmada 21. yüzyılda artan kültürler arası ilişkiler kapsamında yeni bir kavram olarak ortaya çıkan kültürel zekânın Türkçe öğretmeni adayları bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan toplam 241 öğretmen adayına kültürel zekâ ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında Türkçe öğretmeni adaylarının kültürel zekâyâ ait puan ortalamalarının ortanın üstü olduğu görülmüştür. Bunun yanında kültürel zekâ ölçeğinin üst biliş, biliş, motivasyon ve davranış alt boyutları içerisinde davranış ve motivasyon boyutlarına ait ilişkinin diğerlerinden daha yüksek çıktığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyet, sınıf, mezun oldukları lise, yaşadıkları bölge ve yerleşim yeri durumlarına göre kültürel zekâ puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak katılımcılardan uluslararası arkadaşâ sahip olanların lehine kültürel zekâ puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kültürel zekâ, kültürler arası iletişim, kültürel çevre, çok kültürlülük, Türkçe öğretmenliği.

An Analysis of Prospective Turkish Language Teachers' Cultural Intelligence based on Certain Variables

Abstract: This study aims at analyzing the level of cultural intelligence, among prospective teachers of Turkish Language. This is a new concept in the context of cultural interactions that became increasingly popular in the 21st century. In this framework, a cultural intelligence scale test was applied to 241 teacher candidates studying at the Department of Turkish Language Teaching in Gazi University. Based on the obtained data, it was observed that candidates were above the point average of cultural intelligence. Furthermore it seems that among sub-dimensions of metacognition, cognition, motivation and behavior of the cultural intelligence scale, the relation regarding behavior and motivation, is higher than others. The study does not depict a significant difference in candidates' cultural intelligence points with regard to gender, class, habitation and the location of their former high schools. There is, however, significant difference in the cultural intelligence points of those who have international friends.

Key words: Cultural intelligence, intercultural communication, cultural environment, multiculturalism, Turkish Language Teaching.

Giriş

İnsanlık tarihinde her çağ kendine özgü ihtiyaçlara ve bunların karşılanması için gerekli olan insan faaliyetlerine sahne olmuştur. Geçmişte insan ihtiyaçları onu bedensel olarak güçlü olmaya, iyi silah yapmaya ve avlanmaya yönlendirirken günümüzde insan bilginin, bilgiyi kullanmanın ve onu yönetmenin arayışı içine girmiştir. Bilginin ortaya çıkarılması, doğrulanması ve yayılmasında eğitim her zaman başat bir role sahip olmuştur. Önceleri bir insan topluluğundaki yaşlı bireyler tarafından verilen eğitim zamanla yerini bu iş için özel bir meslekî süreçten geçmiş öğretmenlere bırakmıştır.

Zaman içerisinde profesyonel bir uzmanlık alanına dönüşen öğretmenlik için gerekli olan meslekî eğitim ve yeterlikler ise toplumun, ülkenin ve çağın ihtiyaçları çerçevesinde belirlenmiştir. Bilişim alanında gerçekleşen hızlı gelişim ile bilginin üretiminin ve yayılımının genişlemesi, insanlar, toplumlar ve kültürler arasındaki etkileşimi artırmıştır. Bu durum eğitimi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin yeni yeterliklerin belirlenmesi sonucunu doğurmuştur.

21. yüzyılda ortak amaçlar etrafında bir eğitim ortamında farklı kültürel arka plana sahip bireylerin bir araya gelmeleri olağan bir durumdur. Bir eğitim ortamında kültürel farklılıkların çatışmaya dönüşmeden bir uyum içerisinde yönetilmesi öğretmenin meslekî yeterliklerinin bir parçası olarak görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin yüksek bir kültürel zekâya sahip kültürler arası iletişim becerileri yüksek bireyler olmaları beklenmektedir.

Bireyin yaşadığı çevreye uyum yeteneği olarak tanımlanan zekâ, insanın yaşadığı coğrafyaya, kalıtım özelliklerine, içinde bulunulan duruma ve kültüre göre her insanda farklı gelişim göstermektedir. Gardner'a (2010) göre "zekâ, bir ya da birden fazla kültürel çerçeve içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir". Zekânın tek tip ve durağan olmanın ötesinde kendi içerisinde çeşitli yönleri barındıran hareketli bir olgudur. İnsanın sahip olduğu zekâyı sekiz farklı boyutta değerlendiren Gardner, "zekâyâ ilişkin geleneksel görüşlerin değişmesini sağlamıştır" (Oral, 2012, s. 416).

Gardner'in ortaya koyduğu zekâ türlerinden ayrı olarak günümüzde artan kültürler arası ilişkilerde bireylerin farklı yetenekler sergilemesi konunun açıklanması için kültürel zekâ kavramının türetilmesini sağlamıştır. Kültürel zekâ konusu Earley ve Mosakowski (2004) tarafından gündeme getirilmiştir.

Çok uluslu şirketlerde farklı kültürlerden gelen kişilerin iş ortamında geçirdikleri ilk birkaç haftayı kültürel kodları çözmekle geçirmelerinden yola çıkan Earley ve Mosakowski (2004), bu durumun insan zekâsıyla ilişkili olabileceği düşüncesini ortaya atmışlardır. Onlara göre kültürel zekâ, duygusal zekâ ile ilişkilidir. Kültürel zekâ yüksek olan bireyler farklı bir kültürel ortama uyum konusunda düşük olanlardan daha hızlıdır. Bu da iş ve yönetim anlamında

daha uyumlu takımların oluşturulmasına yardımcı olur. Örneğin bir Alman şirketinde işe başlayan bir Amerikalının yüksek sesle konuşması, ofiste yemek yemesi ve sesli bir şekilde bir şeyler içmesinin etrafındaki Almanlar tarafından neden hoş karşılanmadığını anlamaması ve bu farklı kültürel normlara sahip olan ortama uyum sağlayamaması iş yaşantısını da olumsuz etkilemektedir (Crowne, 2008, s. 392). Kültürel zekâ, Ang ve Van Dyne (2008) tarafından bireyin kültürel çeşitliliğe, yeni bir kültürün bulunduğu ortama uyum sağlama becerisi olarak tanımlanır. Thomas ve Ink (2004) ise kültürel zekânın dikkat, davranış becerileri ve kültürel bilgidен oluşan çok yönlü bir yetkinlik olduğunu belirtir. Bu bağlamda Ang, Van Dyne ve Tan (2010, s. 583) kültürel zekâyâ ilişkin dört alt boyut tanımlamıştır. Bunlar üst bilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal olarak sıralanmaktadır. Bu boyutları Yeşil (2009, s. 124), şu şekilde açıklamaktadır: Üst bilişsel boyut, bireylerin kültürler arası etkileşim süresince sahip oldukları kültürel farkındalık düzeyleri ile ilgilidir. Bireyin deneyimlediği yeni kültürel ortam karşısında belirli stratejiler belirlediği boyuttur. Bilişsel boyut, daha çok bireyin eğitim ve tecrübe yoluyla elde ettiği farklı kültürlerin norm, uygulama ve gelenekleri hakkında bilgileri kapsamaktadır. Bu boyut, farklı kültürlerin ve onların alt kültürlerinin, ekonomik, yasal, sosyal ve genel kültürel değerler sistemleri hakkındaki bilgilere sahip olmayı içermektedir. Motivasyonel boyut, farklı kültürel ortamlarda faaliyette bulunabilmek ya da öğrenmek için enerji ve dikkatin bu yöne doğru yönlendirebilme kapasitesi olarak ifade edilmektedir. Davranışsal boyut, diğer kültürlerden insanlarla etkileşimlerde uygun olan sözlü ya da sözsüz davranış biçimlerini gösterebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

Kültürel zekâyâ özgü bu alt boyutlarda yeterliğe sahip insanların çok kültürlü bir ortama daha çabuk uyum sağlaması ve yabancı kültürlerle karşı duyarlılığının daha yüksek olması beklenir. Bu bağlamda kültürel zekâ düzeyi yüksek bireylerin kültürler arası iletişim becerileri ile kültürler arası iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olduğu düşünülebilir. Çalışmanın takibinde yer alan anket ve sonuçları bu durumu somutlaştırmaktadır.

Kültürel Zekâ Düzeyine İlişkin Uygulama Süreci

Günümüzde farklı kültürlerin kesiştiği eğitim ortamlarında öğretmenlik mesleğini profesyonel bir şekilde icra edecek adayların kültürel zekâ düzeylerinin belirlenmesi ve bunun demografik özelliklere göre değişip değişmediğinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda Türkçe öğretmen adaylarının kültürel zekâ durumlarının betimlenebilmesi için araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- Türkçe öğretmeni adaylarının kültürel zekâ düzeyleri nedir?
- Türkçe öğretmeni adaylarına ait kültürel zekâ düzeylerinin alt boyutları arasında bir ilişki var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının kültürel zekâ düzeyleri cinsiyet, sınıf, bölge ve yerleşim birimi değişkenlerine göre farklılaşmak mıdır?

Araştırma kapsamında verilerin toplanması için kişisel bilgi formu ve kültürel zekâ ölçeği kullanılmıştır ve tarama modeli sonucunda değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, katılımcıların demografik durumlarına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Kültürel zekâ ölçeği, Ang, Van Dyne, Ng, Templer, Tay ve Chandrasekar (2007) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe uyarlaması Şahin, Gürbüz, Köksal ve Ercan (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek yedili Likert olarak 20 maddeden oluşmaktadır. Kültürel zekâyı oluşturan tüm bileşenler bilişsel boyutta (5, 6, 7, 8, 9, 10), davranışsal boyutta (16, 17, 18, 19, 20), üst bilişsel boyutta 1, 2, 3, 4.; motivasyonel boyutta ise 11, 12, 13, 14, 15. maddeler yer almıştır. Kültürel zekâ ölçeğinde (KMO=0,869; Barlett Küresellik Testi=3579,810; $p<,000$) açıklanan toplam varyans %51,969'dur. Verilerin analizinde SPSS 23 programı kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ve kültürel zekâ ölçeğinde yer alan veriler programa girilmiştir. Çalışma grubunun ve ölçeğin iç tutarlılığını ölçmek amacıyla gerçekleştirilen güvenilirlik analizinde $\alpha=0,904$ olarak hesaplanmıştır. "Araştırmalarda hesaplanan iç tutarlılık katsayısı için genel kabul en az 0,70 olmasıdır" (Tavşancıl, 2010, s. 29). Bu anlamda araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek güvenilirlikte olduğu görülmüştür. Daha sonra verilerin normallik dağılımına bakılmış ve verilerin normallik varsayımını karşılamadığı görülmüştür. Bunun üzerine veriler Man Whitnet U ve Kruskal Wallis H testleri üzerinden incelenmiştir. Çalışma grubu olarak sürekli Türkçe öğretmenleri denilmektedir ancak ayrıntılı olarak şu şekilde verilebilir: 2016-2017 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümüne kayıtlı 241 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 168'i (%69,7) kadın, 73'ü (%30,3) erkek; 83'ü (%34,4) lisans birinci sınıf, 70'i (%29,0) lisans ikinci sınıf, 22'si (%9,1) lisans üçüncü sınıf, 66'sı (%27,4) lisans dördüncü sınıftır. 70 (%29,0) katılımcı düz lise, 95 (%39,4) katılımcı Anadolu lisesi, 12 (%5,0) katılımcı imam hatip lisesi, 64 (%26,6) katılımcı ise öğretmen lisesi mezunudur. Katılımcıların 115'i (%47,7) İç Anadolu, 35'i (%14,7) Karadeniz, 30'u (%12,4) Akdeniz, 17'si (%7,1) Marmara, 16'sı (%6,6) Doğu Anadolu, 13'ü (%5,4) Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirmiştir. 56 (%23,2) katılımcı köy, 92 (%38,2) katılımcı ilçe, 93 (%38,6) katılımcı ise il merkezinde yaşamaktadır. 159 (%66,0) katılımcının uluslararası arkadaşı varken, 82 (%34,0) katılımcının uluslararası arkadaşı yoktur.

Bulgular

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının kültürel zekâ puanları, kültürel zekânın demografik özelliklerine göre ne şekilde değiştiği ve kültürel zekânın alt boyutlarına ilişkin bulgular, araştırma sorularına uygun olarak aşağıda sunulmuştur.

1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ilk olarak, öğretmen adaylarının kültürel zekâ düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen verilere göre bu araştırmaya katılanların kültürel zekâ ölçeği puanlarına ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik (N=241)

Ölçüm	En Az	En Çok	\bar{X}	SS
Kültürel Zekâ Puanı	53,00	133,00	98,00	17,04

Tablo 1’de verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları en düşük puan 53,00, en yüksek puan ise 133,00’tür. Kültürel zekâ puanlarına ait ortalama ise 98,00 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 20, en yüksek puanın ise 140 olduğu düşünüldüğünde katılımcılara ait ortalama puanların ortanın üstünde seyrettiği söylenebilir.

2. Türkçe Öğretmeni Adaylarına Ait Kültürel Zekâ Düzeylerinin Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar ve bu boyutların ilişkisi incelenmiştir. Kültürel zekâ ölçeğinin alt boyutlarına ait ortalama puanlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aldıkları Ortalama Puanlar

Ölçüm	En Az	En Çok	\bar{X}	SS
Üst Biliş	2,25	7,00	5,81	0,88
Biliş	1,17	6,83	3,87	1,13
Motivasyon	2,20	8,00	5,22	1,17
Davranış	1,00	7,00	5,07	1,27

Tablo 2’de verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinin üst biliş, biliş, motivasyon ve davranış alt boyutları içerisinde en yüksek ortalama puanı üst biliş, en düşük ortalama puanı ise biliş alt boyutundan aldıkları görülmektedir. Alt boyutlar arasındaki ilişkiye ait bilgiler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Kültürel Zekâ Ölçeğinin Alt Boyutlarının Birbirleri ile Olan İlişkisi

Alt Boyut	Üst Biliş	Biliş	Motivasyon	Davranış
Üst Biliş	1	0,362	0,368	0,353
Biliş	0,362	1	0,410	0,413
Motivasyon	0,368	0,410	1	0,508
Davranış	0,353	0,413	0,508	1
Toplam	0,613	0,771	0,777	0,789

Tablo 3’te verildiği şekilde kültürel zekâ ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında motivasyon ve davranış alt boyutlarının birbirleri ile diğer alt boyutlardan daha yüksek bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir ($r=0,508$). “Korelasyon katsayısının mutlak değer olarak 0.70-1.00 arasında olması yüksek; 0.70-0.30 arasında olması, orta; 0.30-0.00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanabilir” (Büyüköztürk, 2012, s. 32). Dolayısı ile kültürel zekânın motivasyon ve davranış alt boyutlar arasında orta düzeyde bir ilişki bulunduğu söylenebilir.

3.1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin istatistik değerleri Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp farklılaşmadığını Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	168	121,76	20455,00	6005	,798
Erkek	73	119,26	8706,0		

Tablo 4’te verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ puanlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (U=6005 $p>0,05$). Bununla birlikte kadınların erkeklerden kültürel zekâ puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.2. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sınıf Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puanlarında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin istatistik değerleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp farklılaşmadığını Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
1. Sınıf	83	119,75	3	0,142	0,986
2. Sınıf	70	123,41			
3. Sınıf	22	122,16			
4. Sınıf	66	119,62			

Tablo 5'te verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ puanlarında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=0,142$ $p>0,05$).

3.3. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puanlarında mezun oldukları lise değişkenine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin istatistik değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Puanlarının Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Lise	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
Düz Lise	70	117,46	3	1,399	0,706
Anadolu Lisesi	95	123,62			
İmam Hatip Lisesi	12	101,75			
Öğretmen Lisesi	64	124,59			

Tablo 6'da verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ puanlarında mezun olunan lise değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=1,399$ $p>0,05$). Bunun yanında öğretmen lisesi mezunlarının kültürel zekâ ölçeğinden en yüksek, imam hatip lisesi mezunlarının ise en düşük puanı aldıkları görülmektedir.

3.4. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bölge Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puanlarında yaşadıkları bölge değişkenine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin istatistik değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Bölge	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Marmara	17	120,65	6	4,293	0,637
Karadeniz	35	122,64			
İç Anadolu	115	120,62			
Akdeniz	30	119,62			
Ege	15	96,17			
Güneydoğu Anadolu	13	150,62			
Doğu Anadolu	16	122,34			

Tablo 7’de verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ puanlarında bölge değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=4,293$ $p>0,05$). Bunun yanında Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan katılımcıların kültürel zekâ puanlarının diğer bölgelerde yaşayan katılımcılardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.5. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puanlarında yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin istatistik değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Puanlarının Yerleşim Birimi Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Yerleşim Birimi	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Köy	56	112,69	2	1,459	0,482
İlçe	92	120,17			
İl	93	126,82			

Tablo 8’de verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ puanlarında yerleşim birimi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X^2=1,459$ $p>0,05$). Bunun yanında il merkezlerinde yaşayanların ilçe ve köyde yaşayanlardan daha yüksek kültürel zekâ puanına sahip olduğu söylenebilir. Aynı zamanda köyde yaşayan katılımcıların kültürel zekâ puanları il ve ilçede yaşayanlara göre daha düşüktür.

3.6. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Uluslararası Arkadaş Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puanların uluslararası arkadaş değişkenine göre anlamlı bir farka sahip olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin istatistik değerleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Puanlarının Uluslararası Arkadaş Değişkenine Göre Farklılaşp farklılaşmadığını Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları

Uluslararası Arkadaş	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Var	159	127,85	20328,50	5429,0	,034
Yok	82	107,71	8832,50		

Tablo 9’da verildiği şekilde katılımcıların kültürel zekâ puanlarında uluslararası arkadaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($U=5429,50$ $p<0,05$). Uluslararası arkadaşı olan katılımcılar, daha yüksek

kültürel zekâ puanına sahipken uluslararası arkadaşı olmayan katılımcıların kültürel zekâ puanları daha düşüktür.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada 21. yüzyılda artan kültürler arası ilişkiler kapsamında yeni bir kavram olarak ortaya çıkan kültürel zekâ, Türkçe öğretmeni adayları bağlamında incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda toplanan veriler ışığında Türkçe öğretmeni adaylarının kültürel zekâyâ ait puan ortalamalarının ortanın üstü olduğu görülmüştür ($\bar{X}=98,00$). Konuyla ilgili Kahraman (2016) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında katılımcıların kültürel zekâlarının orta düzeyde olduğunu bulgusuna ulaşmıştır. Türkiye’de ve dünyanın farklı bölgelerinde Türkçe öğretecek olan öğretmen adayları için kültürel zekânın yüksek olması onların eğitim ortamında karşılaşacakları farklı kültürlerle karşı uyum sağlama ve kendi kültürlerini hoşgörü içerisinde öğretmeleri açısından önemlidir. Öğretmen adaylarının kültürel zekâ düzeylerinin düşük olmamakla birlikte yeterli olduğunu söylemek zordur.

Bunun yanında kültürel zekâ ölçeğinin üst biliş, biliş, motivasyon ve davranış alt boyutları içerisinde davranış ve motivasyon boyutlarına ait ilişkinin ($r=0,508$) diğerlerinden daha yüksek çıkması Türkçe öğretmeni adaylarının farklı kültürlerle karşı olumlu tutuma sahip olduklarını ancak farklı kültürleri tanıma ve özelliklerini bilme noktasında yetersiz kaldıklarını düşündürmektedir. Biliş alt boyutundan diğerlerine göre daha düşük puan almaları da bunu desteklemektedir. Benzer şekilde Özdemir ve Koçak (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin katılımı ile yapılan çalışmada da öğrencilerin üst biliş, motivasyon ve davranış alt boyutlarında biliş alt boyutuna göre daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyet, sınıf, mezun oldukları lise, yaşadıkları bölge ve yerleşim yeri durumlarına göre kültürel zekâ puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak cinsiyet değişkenine göre kadınların kültürel zekâ puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında öğretmen lisesi mezunlarının diğer lise mezunlarına göre daha yüksek, imam hatip lisesi mezunu katılımcıların ise diğer lise mezunlarına göre daha düşük kültürel zekâ puanına sahip olduğu görülmüştür. Bölge değişkenine bakıldığında Güneydoğu Anadolu’da yaşayan katılımcıların en yüksek, Ege’de yaşayanların ise daha düşük kültürel zekâ puanına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca yerleşim birimine göre kültürel zekâ puanlarının yüksekte düşüğe doğru il, ilçe ve köy olarak sıralandığı görülmektedir. Katılımcılardan uluslararası arkadaşına sahip olanların uluslararası arkadaşına sahip olmayanlara göre daha yüksek kültürel zekâ puanına sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle farklı kültürel geçmişe sahip kişilerle arkadaşlık yapan bireylerin kültürler arası farklılıkları deneyimleme ve

uyum gösterme bakımından uluslararası arkadaşına sahip olmayan bireylere göre daha avantajlı olduğu çıkarımı yapılabilir.

Başta bir birey olarak, daha sonra pedagojik eğitim almış ve öğretmenlik mesleğinde lisans derecesi alacak olan kişilerin çağımızın getirdiği gelişmelere uyum sağlaması, çalışma hayatında karşı karşıya kalacakları sorunlar ile daha kolay baş etmeleri, öğrencileri ile sağlıklı bir iletişim kurarak daha verimli öğretim yapmaları açısından kültürel zekâ üzerinde durulması gereken bir kavramdır. Bu bağlamda kültürel zekâ becerilerine sahip olma, meslek yaşantılarında dil ve kültür öğretimi yapacak olan Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeyi ve Türk kültürünü farklı kültürlerden gelen öğrencilerine daha iyi öğretebilmelerine yardımcı olacaktır. Konu ile ilgili olarak öğretmen yetiştiren lisans bölümlerine ait programları, kültürel zekâ odağında ele alan çalışmaların yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ang, S. and Van Dyne, L. (2008). Conceptualization of Cultural Intelligence: Definition, Distinctiveness, and Nomological Network. (S. Ang and L. Van Dyne, Eds.). *Handbook Of Cultural Intelligence: Theory, Measurement, And Applications* in (pp. 3-15). New York: M. E. Sharpe.
- Ang, S., Van Dyne, L. and Tan, M. L. (2010). Cultural Intelligence. (R. J. Sternberg and S. B. Kaufman, Eds.). *The Cambridge Handbook of Intelligence* in (pp. 582-602). Cambridge: Cambridge University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Crowne, K. (2008). What Leads to Cultural Intelligence? *Business Horizons*, 51, 391-399.
- Earley, P. C. and Mosakowski, E. (2004). *Cultural Intelligence*. Harvard Business Review, October.
- Gardner, H. (2010). *Zihin Çerçevesleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Kahraman, M. (2016). Yabancı Dilde Kültürel Zeka. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 12-18.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Oral, B. (2012). *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, M. ve Koçak, S. (2015). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarında Kültürel Zekânın Rolü. *İlköğretim Online*, 14(4), 1352-1369.
- Şahin, F., Gürbüz, S., Köksal, O. and Ercan, Ü. (2013). Measuring Cultural Intelligence in the Turkish Context. *International Journal of Selection and Assessment*. 21(2), 135-144.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Thomas, D. C. and Inkson, K. (2004). *Cultural Intelligence: People Skills for Global Business*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Yeşil, S. (2009). Kültürel Farklılıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel Zekâ. *KMU İİBF Dergisi*, 11(16), 100-131.